

Slovenský národopis

37 • 1989

4

Na obálke: 1. strana: Glória Frácsová, 12 roč.: Páv. Batika, LŠU Prešov. Foto A. Mičúchová. Archív SNG Bratislava.

4. strana: Geometrizedaná výšivka na dienu čepca z Paty, okr. Galanta. Koniec 19. stor. Foto Gregor Fudala

Na príprave čísla redakčne spolupracovali S. Burlasová a M. Leščák.

Koncovky na stranách 460, 481, 504, 526, 573, 601, 609, sú detaily kresieb ľudovej umelkyne Zuzky Seleckej. Fotografie detských výtvarných prác A. Mičúchová a F. Tomík. Z archívu SNG Bratislava.

HLAVNÁ REDAKTORKA

Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA

Zora Vanovičová

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Viera Gašpariková, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosálová, Antonín Robek, Peter Slavkovský, Viera Urbancová

OBSAH

TVORIVÁ AKTIVITA ČLOVEKA
ETNOGRAFICKÉ A FOLKLORISTICKÉ AS-
PEKTY BĀDANIA

STÚDIE

- Úvod (Soňa Burlasová — Milan
Leščák) 461
- Váross Marián**: Človek ako kultúr-
ny subjekt 465
- Kováč, Tomáš: Psychologický prístup
k tvorivosti 475
- Burlasová, Soňa: Korene a princípy
folklórnej tvorivosti a jej vývoj v sú-
časnosti 483
- Mačák, Ivan — Martínek, Juraj —
Kurfürst, Pavel — Krbata, Pe-
ter, — Faltan, Lubomír — Dvor-
ský, Andrej: Výskum tvorivých akti-
vít dvoch fujaristov z jednej lokality
Chorváthová, Lubica. O aspektoch
tvorivosti v obradoch 499
- Profantová, Zuzana: Sociálna tvo-
rivosť a príslovia 505
- Gašparíková, Viera: Úsilie o ume-
leckú seberealizáciu v ľudovom roz-
právani 511
- Beneš, Bohuslav: Inzitivní tvůrci v sou-
časnosti 519
- Hlôšková, Hana: Úrovne a perspek-
tivy tvorivosti rozprávačstva v proce-
soch folklorizmu 527
- Danglová, Olga: Ludové maliarstvo
na Záhorí — otázky tvorivosti 535
- Paličková-Pátková, Jarmila:
Interferencia profesionálneho a nepro-
fesionálneho v kreativite ľudovej vý-
roby a záujmovej manuálnej činnosti 545

MATERIÁLY

- Kiliánová, Gabriela: Neprofesionál-
na písomná tvorba v dedinskom pro-
stredí 555

- Čierna, Katarína: Kultúrna a výtvar-
ná aktivita dvoch obcí — pokus o po-
rovnanie 567
- Štefániková, Zuzana: Ludový odev
a tvorivé procesy 574

SÚČASNÍ TVORCOVIA A NOSITELIA HOD-
NÔT LUDOVÝCH UMELECKÝCH TRADÍ-
CIÍ

- Hlôšková, Hana: Juraj Šaffa — roz-
právač 577

DISKUSIA

- Krekovičová, Eva: Tvorivosť, tvor-
ba a piesňový folklórny prejav vo
svetle výskumov súčasnosti 586
- Robotycki, Czesław: Biografia lu-
dového tvorcu ako umelecká pravda 596
- Výťah z diskusie na konferencii o tvoriv-
vej aktivite človeka 602

ROZHLADY

- Važecké betlehemy Jana Hálu (Peter
Švorc) 611
- Za Pavlom Stanom (Božena Filová) 616
- Činnosť Slovenskej národopisnej spoloč-
nosti pri SAV v r. 1988 (Viera Ka-
lavská) 618
- Výstava „Slovenské kroje“ (Zuzana
Štefániková) 622

RECENZIE A REFERÁTY

- Kolektív: Horehronie (Marta Šrá-
mková) 623
- P. Stano — R. Žatko: Národopisná lite-
ratúra na Slovensku za roky 1901—
1959 (Viera Urbancová) 624
- P. Slavkovský: Roľník a jeho práca
(Magda Paríková) 626
- L. Droppová: Chudoba, chudoba, šak si
mi moc vina... (Eva Krekovičo-
vá) 628

Нáродописný вѣстник љескословенскý (Leo Kuželа)	629
Zázrivá (Monika Kardošová)	630
V. Ferko: Láska na Slovensku (Peter Salner)	631
J. Křivohlavý: Jak si navzájem lépe porozumíme (Zuzana Profantová)	631
J. J. Fedas: Ukrajinskýj narodnyj verter u doslidžeňnach XIX.—XX. st. (Mikuláš Mušíňka)	632
J. Hajduk-Nijakowska: Nie wszystko bajka (Hana Hlôšková)	633
E. Polák: Bunte Eier aus aller Welt (Elena Prandová)	634
E. Schmidt-Kowar: Bunte sorbische Ostereier (František Kalesný)	636
Čarivna torba (Mikuláš Mušíňka)	637

OBSAH 37. ROČNÍKA

СОДЕРЖАНИЕ

ТВОРЧЕСКАЯ АКТИВНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА — ЭТНОГРАФИЧЕСКИЕ И ФОЛЬКЛОРИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

СТАТЬИ

Введение (Соња Бурласова — Милан Лешчак)	461
Варосс, Мариан: Человек как культурный субъект	465
Ковач, Томаш: Психологический подход к творчеству	475
Бурласова, Соња: Корни и принципы фольклорного творчества и его развитие в настоящее время	483
Мачак, Иван — Мартинек, Юрай — Курфирст, Павел — Крбаты, Петер — Фалтян, Любомир — Дворски, Андрей: Исследование творческих активностей — двое фуяристов из одной местности	491
Хорватова, Любица: Об аспектах творчества в обрядах	499
Профантова, Зузана: Социальное творчество и пословицы	505
Гащпариковá, Вера: Стремление к художественной самореализации в народном рассказе	511
Бенеш, Богуслав: Наивные авторы в настоящее время	519
Хлошкова, Хана: Уровни и перспективы творчества умения рассказчика в процессах фольклоризма	527
Данглова, Ольга: Народная живопись и вопросы творчества	535
Паличкова-Паткова, Ярмила:	

Интерференция профессионального и непрофессионального в творчестве кустарного производства и ручной самодеятельности	545
--	-----

МАТЕРИАЛЫ

Килианова, Габриела: Непрофессиональное письменное творчество в деревенской среде	555
Черна, Катарина: Культурная и художественная деятельность жителей двух поселков	567
Штефаникова, Зузана: Народная одежда и творческие процессы	574

СОВРЕМЕННЫЕ СОЗДАТЕЛИ И НОСИТЕЛИ ЦЕННОСТЕЙ НАРОДНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТРАДИЦИЙ

Хлошкова, Хана: Юрай Шаффа — рассказчик	577
---	-----

ДИСКУССИЯ

Крековичова, Эва: Креативность, творчество и исполнение песни в свете исследований современности	586
Роботыцки, Чеслав: Биография народного творца как художественная правда	596
Из дискуссии на конференции об творческой активности человека	602

ОБЗОРЫ

Вертепные рисунки на открытках Яна Халы из деревни Важец (Петер Шворц)	611
В память Павла Стана (Божена Филова)	616
Деятельность Словацкого этнографического общества при САН в 1988 г. (Вера Калявска)	618
Выставка «Словацкая народная одежда» (Зузана Штефаникова)	622

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

СОДЕРЖАНИЕ ЖУРНАЛА ЗА 37-Й ГОД ИЗДАНИЯ

INHALT

DIE SCHÖPFERISCHE AKTIVITÄT DES MENSCHEN — ETHNOGRAPHISCHE UND FOLKLORISTISCHE ASPEKTE DER FORSCHUNG	
Einleitung (Soňa Burlasová — Milan Leščák)	461

STUDIEN

V á r o s s, Marián: Der Mensch als Kultursubjekt	465
K o v á č, Tomáš: Das psychologische Herantreten an die Schaffenskraft	475
B u r l a s o v á, Soňa: Die Wurzeln und Prinzipien des Folkloreschaffens und seine Entwicklung in der Gegenwart	483
M a č á k, Ivan — M a r t í n e k, Juraj — K u r f ü r s t, Pavel, — K r b a ř a, Peter — F a l ř a n, Lubomír — D v o r s k ý, Andrej: Die Erforschung der schöpferischen Aktivitäten zweier Hirtenschalmeibauer und -spieler aus einer Lokalität	491
C h o r v á t h o v á, Lubica: Über die Aspekte der Schaffenskraft in den Zeremonien	499
P r o f a n t o v á, Zuzana: Die soziale Schaffenskraft und die Sprichwörter	505
G a š p a r í k o v á, Viera: Das Streben nach künstlerischer Selbstrealisierung im volkstümlichen Erzählen	511
B e n e š, Bohuslav: Die naiven Autoren in der Gegenwart	519
H l o š k o v á, Hana: Die Ebenen und Perspektiven der Kreativität des Erzählens im Prozess des Folklorismus	527
D a n g l o v á, Olga: Die volkstümliche Malerei und Fragen der Schaffenskraft	535
P a l i č k o v á - P a t k o v á, Jarmila: Die Interferenz des Professionellen und Nichtprofessionellen in der Kreativität der Volkskunstproduktion und im Leischaffen	545

MATERIALIEN

K i l i á n o v á, Gabriela: Das nichtprofessionelle schriftliche Schaffen in der dörflichen Umwelt	555
Č i e r n a, Katarína: Die kulturelle und bildende Aktivität der Einwohner zweier Gemeinden	567
Š t e f á n i k o v á, Zuzana: Die volkstümliche Kleidung und die schöpferischen Prozessen	574

DIE GEGENWÄRTIGEN SCHÖPFER UND TRÄGER DER WERTE DER KUNSTTRADITIONEN DES VOLKES

H l o š k o v á, Hana: Juraj Šaffa — der Erzähler	577
---	-----

DISKUSSION

K r e k o v i č o v á, Eva: Die Schaffenskraft, das Schaffen und die Liedäuserung im Lichte der gegenwärtigen Forschung	586
R o b o t y c k i, Czesław: Die Biografie des volkstümlichen Schöpfers als künstlerische Wahrheit	596
Aus der Diskussion über die schöpferische Aktivität des Menschen	602

RUNDSCHAU

Ján Hálas Weihnachtskrippe von Važec (Peter Švorc)	611
Pavol Stano ist gestorben (Božena Fillová)	616
Die Tätigkeit der Slowakischen ethnographischen Gesellschaft bei Slowakischen Akademie der Wissenschaften im Jahre 1988 (Viera Kalavská)	618
Die Ausstellung „Die slowakische Volkstrachten“ (Zuzana Štefániková)	622

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

INHALT DES 37. JAHRGANGES

CONTENTS

MAN'S CREATIVE ACTIVITY — ASPECTS OF ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE RESEARCH

ARTICLES

Introduction (Soňa Burlasová — Milan Leščák)	461
V á r o s s, Marián: Man as a Subject of Culture	465
K o v á č, Tomáš: Psychological Attitude to the Creativity	475
B u r l a s o v á, Soňa: Roots and Principles of Folklore Creativity and its Contemporary Development	483
M a č á k, Ivan — M a r t í n e k, Juraj — K u r f ü r s t, Pavel — K r b a ř a, Peter — F a l ř a n, Lubomír — D v o r s k ý, Andrej: The Research of Creative Activity of two fuyaraplayers from the same village	491
C h o r v á t h o v á, Lubica: On Creativity Aspects in Rites	499
P r o f a n t o v á, Zuzana: The Social Creativity and the Proverbs	505

Gašparíková, Viera: The Artistic Self-realization Efforts in Folk Narrative	511
Beneš, Bohuslav: The Naive Creators of Today	519
Hlôšková, Hana: The Creativity Levels and Perspectives in the Folklorism Process	527
Danglová, Oľga: The Folk Painting in the Záhorie Region: Questions of Creativity	535
Paličková-Pátková, Jarmila: Interference of Professional and Non-professional Principles in the Creativity of the Folk Production and Leisure Manual Activities	545

MATERIALS

Kiliánová, Gabriela: The Non-professional Litterary Creation in Village Milieu	555
Čierna, Katarína: The Cultural and Artistic Activities of two Villages: an Essay of Comparison	567
Štefániková, Zuzana: The Folk Garment and the Creative Process	574

THE CONTEMPORARY CREATORS AND THE TRADITIONAL FOLK ART VALUES BEARERS

Hlôšková, Hana: Juraj Šaffa — the Folk Narrator	577
---	-----

DISCUSSION

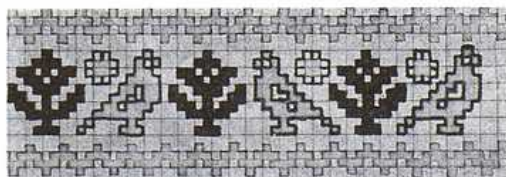
Krekovičová, Eva: The Creativeness, Creation and the Folk Song Manifestations in the Light of the Research of Contemporaneity	586
Robotycki, Czesław: The Folk Creator's Biographies as Artistic True	596
An Abstract from the Discussion on the Conference on Man's Creative Activity	602

REVIEWS

Svorc, Peter.: The Jan Hála's Christmas Nativity Play Drawings of Vážec	611
In Memoriam Pavol Stano (Božena Fillová)	616
Activity of Slovak Ethnography Association of the SAV in the 1988 year (Viera Kalavská)	618
Exposition "Slovak Folk Garments" (Zuzana Štefániková)	622

BOOKREVIEWS AND REPORTS

CONTENT OF THE 37th VOLUME

NEPROFESIONÁLNA PÍ SOMNÁ TVORBA V DEDINSKOM PROSTREDÍ

GABRIELA KILIÁNOVÁ

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Pri štúdiu kreativity človeka v podmienkach dedinského spoločenstva je dôležitý jeho spoločenský kontext. Činnosť tvorivého subjektu v spoločenstve s prevažne neformálnou, kontaktnou komunikáciou je viac vystavená priamym, neustálym konfrontáciám než vo väčších spoločenstvách napr. veľkomestského prostredia. Úspešnou, resp. ocenenou prácou sa zvyšuje prestíž tvorcu v spoločenstve, čo pôsobí pozitívne na ďalší rozvoj jeho osobnosti, silne motivuje k ďalšej aktivite. Neúspechy, nepochopenie, či spoločenské nedocenenie buď celkom zahatajú tvorivý proces alebo ho môžu obrátiť iným smerom — introvertne, keď sa tvorca izoluje od spoločenstva, tvorí sám pre seba, či pre iné, budúce, až celkom imaginárne spoločenstvo.

Úvahy o kreativite človeka budeme rozvíjať na príklade neprofesionálnej písomnej tvorby v dedinskom prostredí. V posledných rokoch sa u nás i v zahraničí množia práce, ktoré upriamujú pozornosť na tento významný a rozširujúci sa úsek slovesného prejavu.¹ V širšom poňatí mohli by sme do nej zahŕňať:²

a) ľúbostné veršované listy, svadobné prehovory, verše, vinše, pohrebné odobierky ako druhy písaného folklóru ale-

bo folklórnej poetickej a prozaickej tvorby, ktorá sa vopred písomne pripravuje a odovzdáva sa v odpisoch,

b) amatérske zberateľské texty, ktoré často javia tendenciu nielen k dokumentárnemu, ale i estetickému uchopeniu skutočnosti,

c) štylizované prehovory rozprávačov určené na scénu,

d) prozaické a poetické texty, ktoré smerujú k amatérskej a insitnej literatúre (autobiografie, kroniky rodín ap.), ako i vlastná amatérska a insitná literárna tvorba. Ako stanovil B. Beneš, tu „hierarchickou řadu tvoří písemné projevy folklórního typu (psané stejně jako vyprávění tzn. narativně), folklórního typu s aspekty folklorizmu (t. j. úpravy), inzitivní literatura a amatérská literatura“.³

Tvorcami neprofesionálneho písomného prejavu sú spravidla mimoriadne osobnosti v lokálnom spoločenstve, často obdarení i ďalšími umeleckými schopnosťami, ako nadaní rozprávači, speváci, tanečníci ap. K písomnému prejavu sa obracajú z rôznych dôvodov. Najčastejšie v ňom hľadajú ďalšie pole kreatívnej sebarealizácie. To je napr. prípad písomnej tvorby v neskoršom veku, ktorá je náhradou za iné, nevyužitú možnosť tvorby. Okrem tvorivej seba-

7. strona 1 Zapisnica iz leta 1
 Narodil som sa Roku Pana v Binonici
 1878. V 15. Meno som dostal Alojz Bubak
 lebo ma drzala moj ho Oca s es Hec avtom
 case v Bicevici esice Teno vela Kovarke romosko
 a moj stari pra Otec had zibovci Agostice
 od Bencai, hrombick Kovarski calh Majstor
 tak to ludja na zivali godla porbi zafufany Bubak
 tato moja krasna Mat na fare nevrem z zepelova
 mi dala meno toho bubako a mamho a prijri
 vojaku som do mal a moj v lasmi Otec had Kovar
 Adam pri od vode som to choel zmenit
 skle Pan Major he nigovoril ze je to velmi
 pekne me no abi zmeto nekdaj babkeme -
 neschale do posial ho mam ale uzi vam aj
 ocvre me no mam dve jed no do sveta druhe
 Mo lo do ma, til som doma pri otcovi na majet-
 kudas, poli som do del v priceni v tom case sate
 slabov, uci vnto soto vici covrang, len slovnica
 ziate sa uci citat pisat aj spocitat aj kate kir
 mus a modli t rano v popoldne a vecer kyt me
 esli domor a zdramit v ceske svetnatsko cozme -
 stety ale potom v pitaj rot ni si pris la Madarvina
 tak zme sa uci aj Madarski prev slova bolo
 Emben, clovek fori Mar, Ma, zena Dismo, svina
 a dalej, co som sa na ucel to vsem acomie to dob,
 re uci nie to kes dobre vredi sa to netrie delo vsietko
 bolo v jednej skole a ked sa zima skončila už
 bolo po škole hrbaj na ovcami a za kra nami
 skola a tale prazdne a ni chini do jesene
 05. Rube

1. Jkolu som skončil vi učel som sa
 dost obstarine le bo som dostal a zese
 zeme pris a citanku 3. triedy ked som sko
 no potom som Pasol Ovec kej onaj kosel kopa
 l a hoc po dala il as prisla asankar ka stku
 1899. 18. V bol som ochop ni v fereni som na
 rukoval do Trončina Kupjezema Plu ku 11. mu
 a fmy kompuni učil som sa dobre po sto cena
 vi viku ma vzaly do podi stoj v kof, školy na
 5. mesja cov Tam na sp cil, z dostoj mu peler
 nad pomucil Jan Stuchly druki taliam Brada -
 Mante Ostré dostoj nice bradi to o stro štofi
 daval, hundert mal abire, ben to bolo dost
 no v dnuhom roku som chitel cetero to bolo dost
 le bo v tom case nam pre kuzel, z ci znal neme
 cki to boli Stagnarya a druki hordn buloi
 ale slovati musel za kat as sa dostal kóma
 no pestkoicenyj vojenskej služby som si odach,
 didol od bival ma voore a potom ma ženil
 to už bola ro bota sta rich Eien tralo
 to dosti aluho lebo jasom ne rabil preto zē
 to diera soto vire mlade o celik 9. roč kor
 bola to Anna ka Vesutova star zme si ruk spoda
 l. tak včas tlivo sō zme zili spota bl rokon
 tak ona je už u boka gja kujem ujeje 6 ro kon
 motra ma me spolaini na krobnike tam je napis
 tu spoci mja manzel ja ottoje Homen ofha Hout
 kto to vidi to je nespravne bude kavorit

realizácie autori vidia cieľ svojej činnosti v úsilí zaznamenať informácie, poučiť potomkov, môžu mať i vyššie aspirácie, ako napr. zasiahnuť svojou tvorbou do diania okolo seba, vplývať na zmenu jestvujúceho stavu (kultúrneho, spoločenského).⁴ Z takýchto motívov a zámerov tvorby vyplýva, že mnohým autorom nejde len, alebo v prvom rade o literárne (estetické) ciele, ale o širšie spoločenské ciele a dosah tvorby. Preto v neprofesionálnom písomnom prejave tak často pocifujeme, že obsahu sa pripisuje väčší význam než forme, ktorú amatérski a insitní autori hľadajú živelné. Didaktickej, informačnej funkcii textu prikladajú autori väčšiu váhu než funkcii estetickej. Písomná tvorba je určená najbližšiemu okoliu, najmä lokálnemu spoločenstvu ale i širokej verejnosti. Nezriedka vzniká na popud inštitúcií a na spoločenskú objednávku. U amatérskych a insitných tvorcov sa poväčšine stretne s jedným celoživotným dielom. Rôznorodá prozaická i poetická tvorba jedného autora je zriedkavosťou. Nájdeme ju len u výnimočných osobností.

Príkladom prozaickej tvorby naratívneho typu je vlastný životopis nadaného a v rodnej obci známeho rozprávača Alojza Kováča (1878—1980), roľníka z Riečnice (okr. Čadca). Ide o jediné písomné dielo, ktoré vytvoril na sklonku života v r. 1974—1976. Bezprostredným popudom k písomnej tvorbe bolo znovuoživenie rozprávačskej aktivity A. Kováča vďaka národopisnému výskumu v obci. Dlhodobé výskumy presvedčili vyhľadávaného rozprávača a informátora o hodnote vlastných znalostí pre spoločnosť a to ho viedlo k rozhodnutiu písomne ich zaznamenať. Svoju autobiografiu A. Kováč neurčuje preto iba rodine a rodákom, ale najširšej verejnosti.⁵ Rukopis má 64 strán formátu A4. Člení sa

na tri časti: 1. *Zápisnica života*, 2. *Ako sme gazdovali so ženou*, 3. *Niečo o vojne*. Prvé dve časti autor zhrnul veľmi stručne do troch strán. V *Zápisnici života* popisuje detstvo, návštevu školy, dlhšie sa pozastavuje pri svojich úspechoch v poddôstojníckej škole počas vojenskej prezenčnej služby. Druhá časť je venovaná ženbe a niekoľkým informáciám o Kováčovej manželke. Pre autora je najdôležitejšia časť *Niečo o vojne*, ktorá mala spočiatku 19 strán, kde Kováč podrobne popisoval odchod do 1. svetovej vojny, boje na ruskom fronte, zajatie a peripetie štvorročného putovania po rôznych zajateckých táboroch v Rusku. Autobiografiu ukončil niekoľkými spomienkami z medzivojnového života v obci, o ceste za prácou do USA, nakoniec o povojnovom období až do súčasnosti. Po skončení autor nebol spokojný so svojím dielom a napísal dodatky, ktoré rozsahom 32 strán ďaleko presiahli celý pôvodný rukopis. Všetky dodatky sa týkali zážitkov z 1. svetovej vojny, čo bola najväčšia životná udalosť A. Kováča a nevyrovnalo sa jej nič, ani cesta do USA, ani celý dlhý a čínorodý život. Cez životné epizódy jedného človeka odкрýva sa pre čitateľa mozaikový, ale široký obraz o vojnových udalostiach a osudoch jednoduchých ľudí v nich. Autobiografia A. Kováča vcelku oboznamuje so životom slovenského roľníka od prelomu storočia podnes a cez jeho oči sprostredkúva obraz spôsobu života a kultúry jednej lokality.

Autor napísal dielo v prvej osobe v naratívnom štýle. Čitateľov dojem, že ide iba o zaznamenané rozprávanie, vyvoláva používanie hovorového jazykového štýlu, veľa nárečových výrazov. Naratívnosť textu umocňujú občasná anakolúty, nečlenené texty, absencia interpunkcie, ktoré vyvolala autorova

◀ *Rukopis rozprávača Alojza Kováča z Riečnice (okr. Čadca) z jeho životopisu. Archív NÚ SAV. Foto H. Bakaljarová*

Rozprávač Alojz Kováč z Riečnice píše svoje záznamy. Foto G. Kiliánová 1985

neznalosť a bezradnosť v písomnom prejave. U A. Kováča sme nezistili vedomé úsilie priblížiť sa nejakému literárnemu vzoru, hoci ide o autora, ktorý bol náruživým čitateľom.⁶ V rukopise A. Kováč zoraďuje životné epizódy do chronologickej lineárnej postupnosti. V texte sa striedajú nesujetové popisné časti s fabulovým rozprávaním. Autor sa ani v náznakoch neusiluje o typizáciu postáv, vedomú fabuláciu či akúkoľvek literárnu štylizáciu. Rukopis sa stáva čitateľsky vďačným najmä pútavým námetom, živým jazykom, jemným humorným, niekde až sebaironickým pohľadom na seba samého. Na druhej strane príťažlivosť textu veľmi oslabujú niektoré podrobné popisy reálií a udalostí najmä z 1. svetovej vojny. Autor upadá do nadmernej opisnosti, čo je, ako zistil B. Beneš,⁷ častým rysom amatér-

ských a insitných literárnych textov, resp. textov k nim smerujúcim. A. Kováč si navykol pri rozprávaní obracať sa z času na čas na poslucháčov, udržiavať s nimi neustále kontakt. Podobne sa usiluje postupovať aj v písomnom prejave. Problém rieši tak, že na zvlášť dramatických miestach sa apelatívne obracia na čitateľa formou rečnickej otázky alebo krátkeho autorského monológu.

Autobiografiu Alojza Kováča môžeme pokladať za folklórny naratívny písomný text. Jeho hlavnou úlohou je zachovať informácie, až v druhom pláne ide autorovi, skôr podvedome ako vedome, o úsilie podať informácie pútavou a zábavnou formou. Zosumarizovanie celého života vedie autora súčasne k jeho hodnoteniu, vyjadrovaniu vlastných názorov a postojov. To sa deje

buď implicitne cez rozprávačský postoj k popisovaným udalostiam, alebo explicitne obracanim sa priamo na čitateľa. Týmto posunom, istým nadhľadom nad celým životom sa písomné dielo vzdáľuje od ostatnej ústnej slovesnej Kováčovej tvorby (rozprávania zo života) a smeruje k amatérskej literárnej tvorbe.

Omnoho zložitejšia, rôznorodá a viacvrstvová je bohatá písomná tvorba Zuzany Seleckej (nar. 1899) z Dobrej Nivy (okr. Zvolen), roľníčky, známej ľudovej speváčky, tkáčky, vyšivačky, rozprávačky, amatérskej zberateľky a organizátorky súborov, ktorá za svoje mimoriadne zásluhy o kultúru obdržala r. 1950 titul ľudová umelkyňa. Jej písomný prejav siaha od druhov písaného folklóru (ľúbostné listy) a folklórnej poetickej tvorby písomne pripravovanej (svadobné verše, vinše, pohrebné odobierky, texty piesní), cez písomnú tvorbu naratívneho typu (autobiografie, niektoré zberateľské texty), k amatérskej prozaickej, dramatickej a poetickej tvorbe (poviedky z dedinského prostredia, dve divadelné hry — jednoaktovky, ktoré sa nezachovali, príležitostné básne), až po autorské rozprávky a román, ktoré pokladáme za insitný prúd v jej písomnom prejave. Všetky zachované texty autorky dosahujú spolu 1 204 rukopisných a strojopisných strán formátu A3.⁸ Pritom treba mať na pamäti, že písomná tvorba Z. Seleckej sa rozvíjala po celý život súbežne s inými jej kultúrnymi a umeleckými činnosťami a v jednotlivých životných etapách bola tá či oná činnosť viac v popredí. V predvojnovom a medzivojnovom období sa Z. Selecká predstavuje predovšetkým ako nadaná speváčka, tvorkyňa nových textov piesní, tanečnica a organizátorka miestneho folklórneho súboru, divadelná ochotníčka a autorka hier. Po 2. svetovej vojne sa plne angažuje ako organizátorka súborov, súčasne vrcholí jej tkáčske a vyšivačské umenie. Začiatkom päťdesiatych rokov sa viac sústreďuje

na zberateľskú činnosť a pokračuje v kultúrno-organizačnej práci až po odchod z Dobrej Nivy do Bratislavy.⁹ V meste vzhľadom na zdravotný stav a vek, no najmä na veľkú odlišnosť spoločenských vzťahov mestského prostredia a jeho spôsobu života, koncentruje sa na výtvarný a písomný prejav.

Písomnej tvorbe sa Z. Selecká začala venovať už v školskom veku. Jej ambície podporovala stará matka, známa ľudová liečiteľka, pisárka ľúbostných listov, svadobných veršov a vinšov, tiež dobrá rozprávačka a speváčka. V prvom rade od nej Z. Selecká prevzala základy folklórnej písomnej tvorby, s ktorou ona sama čoskoro získala uznanie a popularitu v rodisku a blízkom okolí. Skoré amatérske literárne pokusy Z. Seleckej (príležitostné básne, poviedky) oceňovali učitelia a miestny ev. farár dr. Ján Slávik,¹⁰ cez ktorého sa autorka zoznámila ešte pred 1. svetovou vojnou s predstaviteľmi slovenskej inteligencie, napr. s E. Maróthy-Šoltésovou, M. Kukučinom, P. O. Hviezdoslavom. V medzivojnovom období spolupracovala Z. Selecká s Maticou slovenskou, po 2. svetovej vojne s Národopisným ústavom SAV v Bratislave a Slovenskou národopisnou spoločnosťou pri SAV ako i s osvetovými pracoviskami v Stredoslovenskom kraji. Podpora inštitúcií, priamy kontakt s viacerými kultúrnymi a vedeckými pracovníkmi boli nezriedka novým popudom k ďalšej tvorivej činnosti, najmä ak autorka pre svoju prácu nenašla vždy ocenenie v rodine a u rodákov.¹¹

a) Folklórne písomné prejavy Z. Seleckej tvorí široká škála zdobených *ľúbostných listov*, *svadobných veršov a vinšov*, *textov piesní a pohrebných odobierok*. Tu Z. Selecká postupuje ako ktorýkoľvek iný ľudový tvorca, že pracuje s celou zásobnicou folklórnych poetických textov ako paradigmou, z ktorej vyberá prvky vhodné pre konkrétnu príležitosť a pre konkrétneho nositeľa

7
Kaj táranie
Drobní noví postavičkami žankejší Jaroslavovi
ktorí pacoľ hraliml sa vľasť
v roku 1945 oňa b marca pri Smrť čaroch

• Duchu lety misel sa hony sa obly.
A kľadi miestichor kole kľotlich stoji

Kostolík Smrečiansky
číma kľemmu včieš?

• Kľemnomu oňi kľoj a oboje to, kľoš

• Kľoše: ubože ľe ve oľiva utěrene

• Kľoše, tam biely kľoš s čičovními kľotorema.
Poľ mohutný ľipov

• Kľoš vľebnie stoji

• Kľoša kľošina kľotí pacoľ a kľoj.

• Kľoša kľojovnik to chľobve kľomol

• Kľoše: žanko ľavre kľotí vľoj stovov
• Kľo obet svotav

• Kľo na oľtar vľestý

• Kľo kľoľ obľobve pre nás v nasy vľasť

• Kľo ľavre číma vľok omi neovčime

• Kľo kľoľ kľoľim stoli číma čí kľame

• Kľo čí kľo vľojvš

• Kľo čí kľo vľojvš

• Kľo kľoľ číma kľoľ medlai nás neovčime.

• Kľoľiel ni oňi nás kľotnik miľ obly
• Kľoľiel mančelku v oľk číma číly
• Kľoľiel svojú obľivku

• Kľoľiel mančelku

• Kľoľiel mančelku vľojvš obľobveľ

• Kľoľiel si na kľoľ stovojimí obľobimí

• Kľoľiel si pacoľ vľojvš sa čí kľoľ vľojvš

• Kľoľiel vľojvš vľojvš

• Kľoľiel vľojvš

• Kľoľiel mančelku vľojvš vľojvš

• Kľoľiel vľojvš a pacoľ vľojvš vľojvš

• Kľoľiel to ľoľ vľojvš pre nás kľotnik obly

• Kľoľiel vľojvš

• Kľoľiel vľojvš

• Kľoľiel kľoľimí kľoľimí kľoľimí sestřičku

• Kľoľiel sa potěv vľojvš vľojvš číly

• Kľoľiel vľojvš kľoľimí na vľojvš vľojvš

• Kľoľiel vľojvš vľojvš

• Kľoľiel vľojvš

• Kľoľiel číma vľojvš vľojvš vľojvš vľojvš

• Kľoľiel sa vľojvš vľojvš vľojvš vľojvš

• Kľoľiel si mančelku oňi ni vľojvš

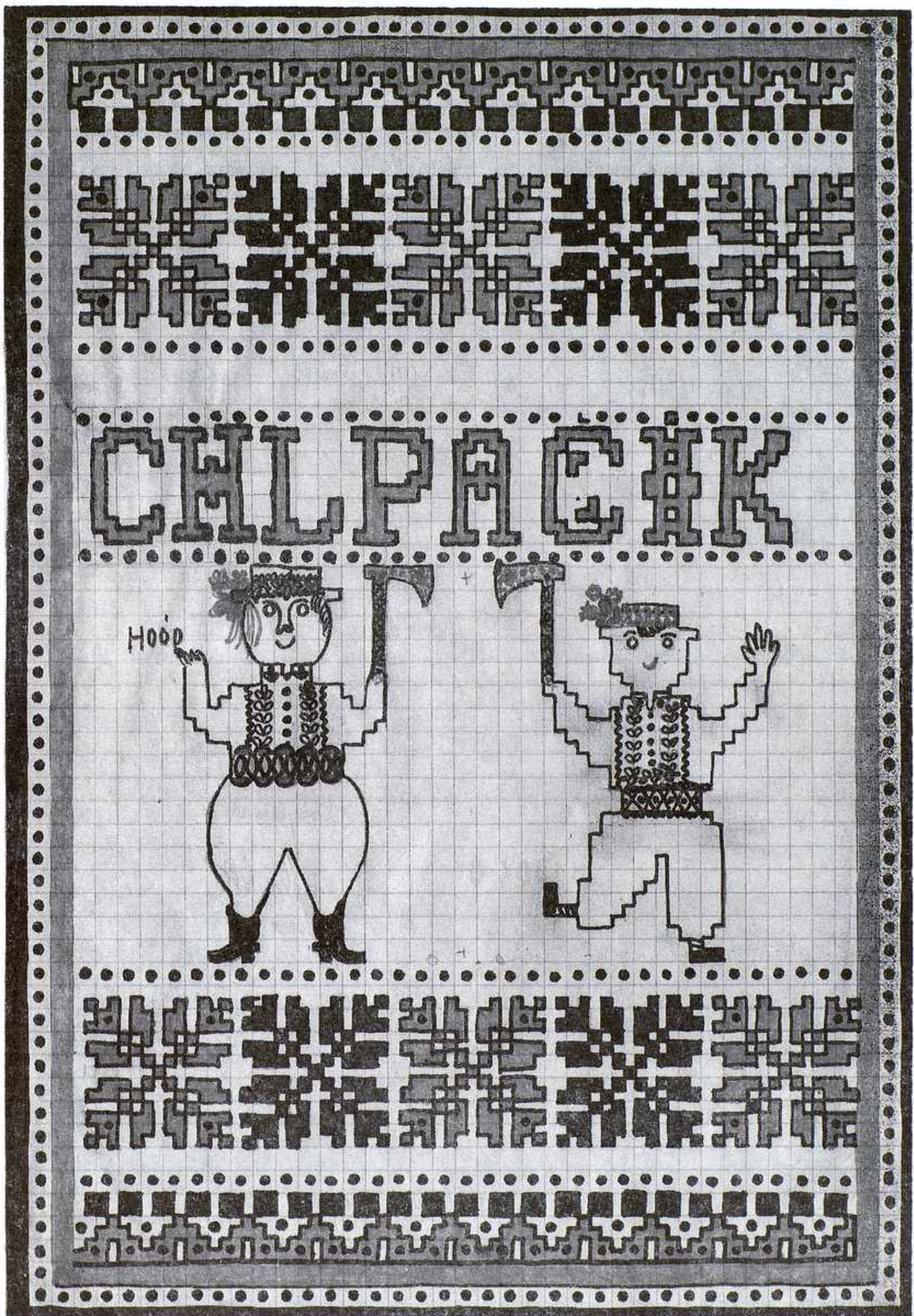
• Kľoľiel vľojvš kľoľimí kľoľimí kľoľimí

Ia. Vychádza z veľmi dobrej znalosti slovesnej tradície rodiska. Túto nadobudla od starej matky ako i iných nositeľov z predchádzajúcich generácií, ktorých Z. Selecká od mladosti cieľavedome vyhľadávala a od nich sa učila. Cieľom autorky bolo vytvoriť text, ktorý by sa čo najviac podobal dobronivskej piesni, svadobnému veršu atď. Preto vo väčšine prípadov nedokážeme texty Z. Seleckej odlišiť od iných miestnych ľudových textov.¹² Okrem programového nadväzovania autorky na miestnu tradíciu formu a obsah jej textov určili tak ako u väčšiny folklórnych javov, primárna funkcia javu, viazanosť na príležitosť a nositeľa (Z. Selecká texty písala buď pre seba, napr. na určitú svadbu, alebo pre konkrétnu osobu „na objednávku“), prispôsobenie sa vkusovým normám spoločenstva. Keďže ale ide o výraznú tvorivú osobnosť v spoločenstve, nachádzame predsa istý „autorský rukopis“ v jej textoch. Zaň by sme mohli v piesňach pokladať zdôrazňovanie lyrických prvkov, v svadobných veršoch a vinšoch záľubu v žartovných motívoch, ako aj väčší rozsah textov oproti iným autorom¹³ a všeobecne veľkú improvizáciu pohotovosť autorky, dobrý jazykový štýl textov, ktorý predovšetkým stojí na výbornej znalosti lexiky rodiska.

Lúbostné veršované listy vychádzajú z poetiky ľudových piesní. Po formálnej stránke badáme oproti piesňam niekedy uvoľnenú strofickosť. Zachováva sa združený rým, jazykový štýl bohatý na rôzne poetizmy (zdrobneliny, epiteta, paralelizmus, metafory). Obsah listov podľa tradície vyjadruje žiaľ nad rozlúčením a vieru v skoré stretnutie. Svadobné verše a vinše majú pevnú veršovanú podobu. Z. Selecká používa združený rým. Okrem spomenutých poetických figúr vyskytuje sa i alegória. Obsahovo súvisia verše a vinše s jednotlivými fázami tradičného ľudového svadobného obradu — sú odobierkami,

vítaniami, želaniami, žartovnými príhovormi atď. Niektoré zvláštnosti jazykového štýlu ukazujú na súvislosti s biblickým jazykom. Vlastné piesne Z. Seleckej sa vyznačujú dôslednou strofickosťou. Poetika vychádza z poetiky ľudovej piesne. Väčšina vlastných piesní sú piesne na svadbu, a to buď odobierkové, alebo piesne spievané pri „vyhrávaní okolo stola“, ktorých úlohou bolo zverejniť sťažnosti, ponosy a kritiku. Mali bezprostredný vzťah ku skutočnosti, no vyjadrovali ho výrazovými prostriedkami tradičnej ľudovej piesne. V repertoári Z. Seleckej boli i piesne, ktoré autorka tvorila pre seba, v zásade neboli určené verejnosti a splňali úlohy psychickej relaxácie. Z tejto skupiny sa zachovala iba jedna ukážka,¹⁴ ktorej začiatok sa stotožňuje so známou ľudovou piesňou (Zahučali hory, zahučali lesy), no ďalšie autorkine verše posúvajú pre svoju silnú expresívnosť a osobnú výpoveď celý text od ľudovej piesne smerom k lyricko-subjektívnemu poetickému prejavu.

b) Písomnú tvorbu naratívneho typu predstavuje *autobiografia* Z. Seleckej a niektoré zberateľské texty, ktoré sú púťavým rozprávaním na určitú tému. Životopisné spomienky autorky majú zoznámiť so životom roľníčky, sprostredkovať obraz spôsobu života slovenského vidieka od začiatku 20. stor. po súčasnosť. Autorka písala podstatnú časť svojho životopisu začiatkom päťdesiatych rokov. Nejde o nostalgické spomínanie, ale skôr o obzretie sa späť ženy v strednom veku na vrchole svojej aktivity. V zberateľských textoch, ktoré zhromažďovala pre Národopisný ústav SAV a Slovenskú národopisnú spoločnosť pri SAV často voľne nadväzuje na autobiografiu. Na základe spomienok popisuje napr. zvykoslovný výročný cyklus, rodinné obrady, sezónne práce, spoločenský život atď. Autorka písala autobiografiu i spomienky (zberateľské texty) v prvej osobe. V rýchlom slede

nasledujú po sebe v chronologickom poradí dobre fabulované kratšie príbehy voľne rámcované životom autorky. Z. Selecká dobre pochopila transponovanie rozprávania z ústnej podoby, kde sa okrem slova nemôže spoliehať na iné výrazové prostriedky. Celé spomienky stoja jednak na pútavých námetoch a jednak na expresívnom hovorovom jazykovom štýle, ktorý v čitateľovi veľmi dobre evokuje pocit bezprostredného rozprávania. Výrazným rukopisom v týchto textoch je neustála prítomnosť autorkinho hodnotiaceho pohľadu na popisované javy. V autobiografii a zberateľských materiáloch sa Z. Seleckej podarilo vytvoriť texty, ktoré smerujú k amatérskej memoárovej literatúre s nespornými umeleckými kvalitami. Za istý nedostatok, ktorý oslabuje umeleckú úroveň, môžeme pokladať autorkinu záľubu lyrizovať text, čím Z. Selecká sklzáva na niektorých miestach do sentimentálneho prejavu.

c) Amatérskou prozaickou literárnou tvorbou sú krátke *črty a poviedky z dedinského prostredia*. Z. Selecká, pravidelná čitateľka, dobre poznala poviedkovú tvorbu slovenských klasikov. V jej vlastných výtvoroch môžeme uvažovať o literárnych vzoroch. Poviedky, na rozdiel od autobiografie, sú písané v tretej osobe. Spravidla sa zreteľne členia na úvodnú časť, kde autorka zoznamuje s protagonistami a miestom deja, na jadro, kde rozvíja priamočiary jednoduchý dej a na záver — vyriešenie konfliktu a autorkino poučenie. Dej sa rozvíja najmä prostredníctvom dialógov protagonistov. Autorka nezaťažuje čitateľa popisnosťou, ale dobrou fabuláciou a dynamickým rozvojom deja, zovretosťou formy dosahuje dobré kvality v tejto písomnej tvorbe. Podobne ako v spomienkach i tu čitateľa upúta jej veľmi bohatý, expresívny, výstižný jazyk.

Amatérsku poetickú tvorbu predstavujú *príležitostné básne*. Z. Selecká vystupovala s vlastnými básňami na verejných zhromaždeniach v obci pri príležitosti rôznych štátnych sviatkov, pamätných dní ap. od školských čias až po odchod z rodiska. Básne písala vždy pre konkrétnu príležitosť na vyzvanie miestnych verejných činiteľov. I táto tvorba pre svoj úspech v rodisku prinášala autorku potešenie, pocit sebarealizácie, uspokojenie zo sebareprezentácie. Príležitostná poézia spĺňa iné funkcie než ostatná poetická tvorba autorky. Do popredia sa dostáva didaktická a oslavná funkcia. Iným príležitostiam a funkciám sa podriaďuje aj autorka. Všetky príležitostné básne na rozdiel od ostatných textov píše v spisovnom jazyku, hľadá vhodnú literárnu štylizáciu a orientuje sa na podobnú profesionálnu poetickú tvorbu toho obdobia alebo na slovenských klasikov. Úsilie o literárnu štylizáciu sa prejavuje najmä v lexike a v niektorých prvkoch výstavby, napr. v používaní viacerých druhov rýmu (okrem obvyklého združeného i striedavý rým).

d) Po presťahovaní do Bratislavy vznikajú autorské *rozprávky* Z. Seleckej určené deťom. Autorka vychádza zo známych motívov ľudových rozprávok, ktoré rôznym spôsobom kontaminuje a spája s obrazmi vlastnej fantázie. Úsilie o literárnu štylizáciu sa odráža v zložitej sujetovej výstavbe, zavádzaním množstva motívov, ktoré dej predlžuje niekedy až na úkor zrozumiteľnosti. Jazyk sa vyznačuje ozdobnosťou až ornamentálnou (veľa poetických figúr). Predstava autorky, že detskému čitateľovi sa možno najlepšie priblížiť „detským jazykom“, sa realizuje v jazyku s neúmerným množstvom zdrobnelín. Text autorka zaťažuje explicitne poňatou didaktickou funkciou rozprávky. Do úst

◀ *Ilustrácia Zuzky Seleckej k jej rozprávkam, ktorá vychádza zo siete a motívov tradičných tkáčskych techník. Archív NÚ SAV. Foto H. Bakaljarová*

protagonistov vkladá dialógy, ktoré majú čitateľa vychovávať k vlastenectvu a národnému cíteniu. Hoci Z. Selecká určila rozprávky detskému čitateľovi a hľadala možnosti pre ich vydanie, táto tvorba bola pre autorku vo svojej podstate istým únikom pred skutočnosťou, uzavretím sa do seba, obrátením pohľadu do vlastného vnútra. Autorské rozprávky smerujú preto viac k insitnej než amatérskej tvorbe a v porovnaní s jej inými písomnými prejavmi pokladáme ich za pokusy zvládnuť takú formu, ktorá sa ukázala nad sily autorky. Bez vplyvu neostáva iste ani vysoký vek autorky, jej zdravotný stav a zmena spôsobu života, ktorá v mnohom negatívne vplývala na jej duševnú rovnováhu. K týmto pokusom sa radia i doterajšie kapitoly nedokončeného románu *Čerešnička*, ktorý začala autorka písať začiatkom osemdesiatych rokov a určila ho mládeži.¹⁵

Celá písomná tvorba Zuzany Seleckej odráža, aká hlboká je previazanosť medzi tvorivým procesom a jeho kontextom, ktorým je život tvorcu, jeho psychické danosti, spoločenské vzťahy vo vlastnom lokálnom spoločenstve i na

iných (nadlokálnych, inštitucionálnych) úrovniach. Bohatý materiál prináša poznatky o rôznej úrovni písomných prejavov i o rôznych možných smeroch v tvorbe jedného človeka, tak ako ony vyplynuli z objektívnych skutočností i vnútorného tvorivého vývoja osobnosti od jeho počiatkov až po završenie tvorby.

Neprofesionálna písomná tvorba ako druh slovesnej tvorivej činnosti rozvíja kreatívne potencie subjektu, obohacuje ho, naplňa ho pocitmi zadosťučinenia, sebauspokojenia, je jednou z foriem sebarealizácie. Produkt tejto činnosti má objektívnu hodnotu pre subjekt i pre spoločnosť: je historickým dokumentom, podáva informácie, odzrkadľuje normy, hodnoty a hodnotiace postoje tvorcu a jeho spoločenstva a môže na určitej úrovni nadobudnúť i estetické kvality. Je úlohou folkloristiky študovať neprofesionálny písomný prejav i z tohto aspektu — ako jednu z kreatívnych činností človeka, a tým objasňovať procesy, ktoré napomáhajú rozvíjať osobnosť človeka ako tvorivú a harmonickú.

POZNÁMKY

1 LEŠČÁK, M.: Medzi folklórom a regionálnou literatúrou. *Slavica Slovaca* 11, 1976, s. 343–347; BENEŠ, B.: Písomný a slovesný projev v soudobé vesnici. *Současná vesnice*. Brno 1978, s. 125–129; TEN ISTÝ: Autorský výběr a hodnocení společenských jevů v amatérské a inžitní próze. *Sbor. prací FF Brněnské university*. Roč. XXIX, 1980, Řada historická (C), č. 27, s. 336–343; TEN ISTÝ: Pamětník ve vesnické společnosti. *Revoluční proměny jihomoravského venkova*. Brno 1981, s. 205–210; TEN ISTÝ: Inžitní literatura a Jakub Svoboda. *Sbor. prací FF Brněnské university*. Roč. XXI, 1982, Řada literárněvědná (D), č. 29, s. 215–222; TEN ISTÝ: Lidové literární projevy v přítomnosti. *Socializace vesnice a proměny lidové kultury III*, Uh. Hra-

diště 1984, s. 33–40; SIROVÁTKA, O.: Schriftliche Formen der Folklore. *Narodna umjetnost*, 1981, s. 137–145, zvláště ne číslo *Folklore and Oral Communication*; SZUBERT, E.: *Twórczość literacka w latach 1945–1975*. *Twórca ludowy i jego dzieło*. Katowice 1986, s. 11–27.

2 Porovnaj BENEŠ, B.: Autorský výběr, c. d., s. 337–338; SZUBERT, E.: c. d., s. 14 an.

3 BENEŠ, B.: Písomný a slovesný projev, c. d., s. 127, tam i definícia insitného a amatérskeho literárneho prejavu, s ktorou sa stotožňujeme.

4 SZUBERT, E.: c. d., s. 20.

5 Rukopis autobiografie bol so súhlasom autora uložený v archíve SNS pri SAV. Prvá časť autobiografie je uverejnená v publikácii: *Rozprávania Alojza Ková-*

- ča z Riečnice. Zostavila G. Kiliánová, Čadca 1984.
- 6 A. Kováč odoberal v medzivojnovom období kalendár spolku sv. Vojtecha „Pút-
ník svätovojtešský“, rôzne kalendáre,
v povojnovom období čítal dennú tlač,
týždenníky Slovenka, Svet socializmu.
Z krásnej literatúry si najviac cenil his-
torické romány.
 - 7 BENEŠ, B.: c. d. v pozn. 3, s. 127, c. d.
v pozn. 3, s. 127, c. d. v pozn. 2, s.
341.
 - 8 Materiály Z. Seleckej sú uložené v Tex-
tovom archíve NÚ SAV, inv. č. 737, 738,
739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 849,
987, 1055, 1080; V Archíve SNS pri SAV,
inv. č. 79/61, 80/62, 343/66, 359/66, 459/71,
593/73.
 - 9 Po smrti manžela r. 1973 žila Z. Selec-
ká od jari do jesene v Dobrej Nive,
v zime v Bratislave u syna. Od r. 1979
žije natrvalo v Bratislave.
 - 10 Dr. Ján Slávik, národovec, cirkevný
spisovateľ, žil v r. 1855–1934, v D. Ni-
ve pôsobil v r. 1882–1926. D. Niva bola
rodiskom i jeho syna Juraja Slávika-
-Neresníckeho, slovenského básnika, bur-
žoázneho politika, žil v r. 1890–1969.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku.
Diel I., Bratislava 1977, s. 323.
 - 11 Okolo r. 1920 spálila matka Z. Selec-
kej zošit so zbierkou piesní, rozprávok a
básní.
 - 12 Svadobné verše a vinše Z. Seleckej sme
porovnávali s textami M. Kapustíka a
J. Polca z D. Nivy — Textový archív
SNS pri SAV inv. č. 343/66, ako i s tex-
tami z blízkych obcí Horných Rykynčíc,
Meroviec a Zaježovej, archív SNS pri
SAV, inv. č. 359/66, 459/71, 593/73. Tex-
ty piesní v zbierke J. Kresánek: Zuzka
Selecká spieva. Turč. Sv. Martin 1943.
 - 13 Svadobné verše a vinše Z. Seleckej boli
niekedy také dlhé, že ich svadobní funk-
cionári nerecitovali spamäti, ale pred-
čítavali.
 - 14 Archív NÚ SAV, inv. č. 731, s. 1.
 - 15 Z. Selecká začala román písať po zamiet-
nutí vydania rozprávok, ktoré ponúkla
vydavateľstvu Mladé letá.

LITERATÚRA

- HLAVSA, J.: Psychologické základy teorie tvorby. Praha 1985.
- LINHART, J.: Odras, tvořivost a ideologie. Praha 1983.
- ŠINDELÁŘ, D.: Umění ve vědomí společnosti. Praha 1988.
- TEN ISTÝ: Tvořivá estetika. Praha 1982.

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 37, 1989, číslo 4

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. ZORA VANOVIČOVÁ

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, DrSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., PhDr. Viera Gašpari-
ková, CSc., doc. PhDr. Emília Horváthová,
CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc.,
PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan Leš-
čák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek, CSc.,
PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc. PhDr. Šte-
fan Mruškovič, CSc., PhDr. Viera Nosá-
lová, CSc., prof. Antonín Robek, DrSc.,
PhDr. Peter Slavkovský, CSc., PhDr. Vie-
ra Urbancová, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Leninovo
nám. 12

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národné-
ho povstania, št. p., Martin

Registr. zn. F 7091

Jednotlivé číslo Kčs 20,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Rozširuje, objednávky a predplatné prijí-
ma PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1989

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой
Академии Наук

Год издания 37, 1989 № 4

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Боžена Филова и Д-р Зора
Вановичова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Лени-
ново нам. 12

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 37, 1989, Nr. 4 Erscheint vier-
mal im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Zora Vanovičová

Redaktion: 813 64 Bratislava, Leninovo
nám. 12

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 37, 1989, No. 4

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Zora Vanovičová

Editor: 813 64 Bratislava, Leninovo nám. 12

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Année 37, 1989, No. 4

Paraît quatre fois par an. Editions de
VEDA, maison d'édition de l'Académie
slovaque des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Zora Vanovičová

Rédaction: 813 64 Bratislava, Leninovo
nám. 12

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

Index 49 616
Cena Kčs 20,-